

Filatelistengroep

Het Baltische Gebied

Opgericht 9 oktober 1982

TREINPOST IN ESTLAND (1870-1918), DEEL 2

Alexander Epstein

In het vorige nummer kwamen de postwagons 39-40, die tussen Derpt en Taps en de nummers 89-90 aan de orde. Ook was er aandacht voor de stationspostkantoren van Revel, Derpt en Taps.

De postwagons 125 en 126

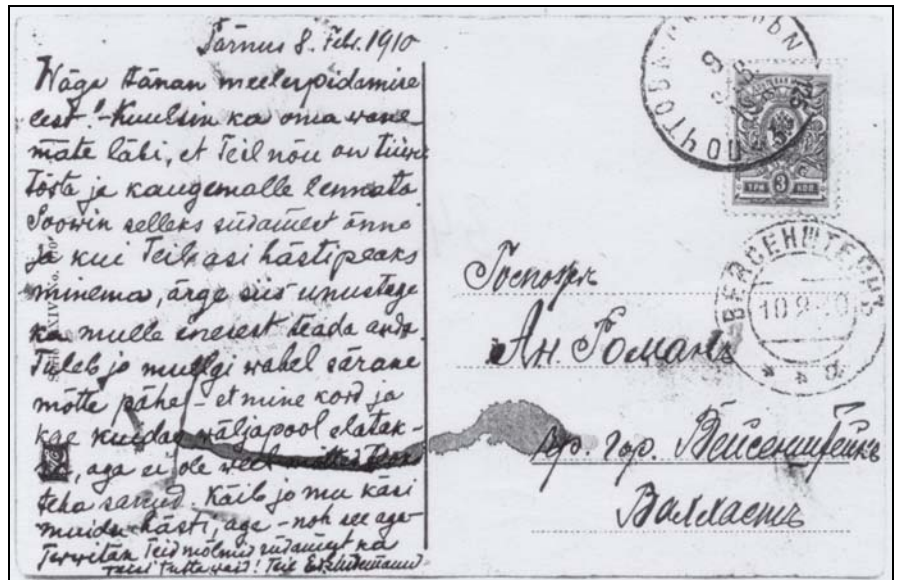
In 1889 verbond een nieuwe spoorlijn Valk met het provinciale centrum Pskov in Rusland.

Daardoor ontstond een alternatieve verbinding tussen St. Petersburg en Riga. De post tussen deze twee steden bleef echter als voorheen via Taps vervoerd worden.

Postwagons met de nummers 125-126 ПСКОВЪ – ВАЛКЪ (Pskov – Valk) en retour gingen over dit nieuwe traject rijden. Tien jaar later en vier na het gereedkomen van de smalspoorlijn tussen Valk en Pernov, werd deze route verlengd tot Pernov (Pärnu) en werd daardoor ПСКОВЪ – ПЕРНОВЪ en retour.

Waarschijnlijk was het de enige postwagon in het Russische tsarenrijk die zowel over breed- als smalspoor reed. Op het station van Valk moest de post als gevolg van de ene in de andere postwagon worden overgeladen. Gelukkig lagen de rails vlak bij elkaar. Rondstempels met de datum in drie regels (afb.34 en 35) waren gedurende een lange periode in gebruik en werden pas in 1911 vervangen door ovale stempels (afb.36 en 37).

Al deze stempels zijn opgenomen in tabel 5.

Afb. 34 (83 %)

Briefkaart van Pernov (Pernau) naar Weisenstein, gepost in de brievenbus van postwagon nr. 125. (9 febr. 1910, stempeltype I, volgnr. "3").

Afb. 35 (81 %)

Postwaardestuk naar Jurjev (Dorpat), vervoerd met postwagon nr. 126. (1 jan. 1899, stempeltype I, volgnr. "2").

Afb. 36 (83 %)
 Briekaart naar Gallik, gepost in de brievenbus van de postwagon PSKOV * 125 * PERNOV. (21 maart 1915, stempeltype II, volgletter "v").

Afb. 37 (84 %)
 Briefkaart naar Jurjev, vervoerd met de postwagon PERNOV * 126 * PSKOV. (12 aug. 1912, stempeltype II, volgletter "a").

TABEL 5 Datumstempels van de postwagens no. 125-126

Type stempel	Gebruiksperiode en gerapporteerde serienummer/serieletter	Type stempel	Gebruiksperiode en gerapporteerde serienummer/serieletter
	1890-1909 1, 2 (2 varianten), 3, 4		1911-1916 a, б, в, г, д
	1890-1910 1 (2 varianten), 2, 3, 4		1912-1917 a, б, в, г, д

Het stationpostkantoor van Valk

Het stationspostkantoor van ВАЛКЪ werd in 1889 geopend (afb. 38 – 40) en bediende aanvankelijk de postwagons 125 en 126.

De stempels van het stationspostkantoor zijn vermeld in tabel 6.

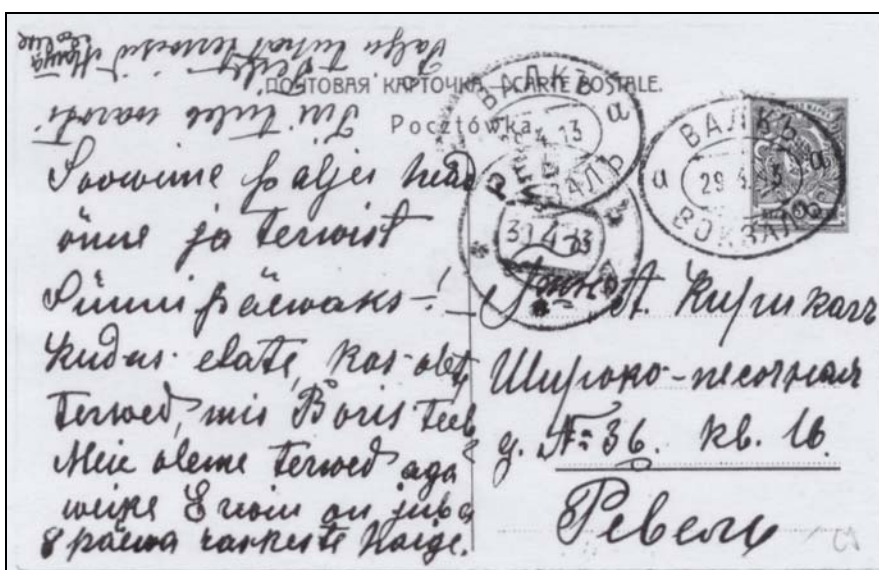
Afb. 38 (76 %)

Station van Valk waar ook het spoorwegpostkantoor was gevestigd.

Afb. 39a (83 %)

Briefkaart naar St. Petersburg, in Valk gepost op het stationspostkantoor. (27. april 1909, stempeltype I, volgnr. "1").

Afb. 40a (84 %)

Briefkaart naar Revel, gepost op het stationspostkantoor van Valk. (29 april 1913, stempeltype II, volgletter "a").

TABEL 6 Datumstempels van het stationspostkantoor van Valk

TABEL 7 Datumstempels van de postwagens Valk - Pernov en Pernov - Valk

Type stempel	Gebruikperiode en gerapporteerde serienummer/serieletter	Type stempel	Gebruikperiode en gerapporteerde serienummer/serieletter
	1901-1910 1		1897-1898 1
	1912-1917 a		1896-1898 1

De postwagens Valk – Pernov en retour.

Alle spoorlijnen die tot nu toe in dit artikel werden beschreven hadden de, in het Russische rijk gebruikelijke, spoorbreedte van 1056 mm. In het laatste decennium van de 19de eeuw werd ook in Estland begonnen met aanleg van spoorlijnen met een spoorbreedte van 750 mm.

De eerste daarvan verbond Valk met Pernov via Mõisaküla en werd vanaf 1896 tot aan de verlenging van de route van de postwagens 125-126, bereiden door de ongenummerde postwagon ВАЛКЪ – ПЕРНОВЪ en retour (afb.41). Een deel van dit traject liep over het grondgebied van het huidige Letland. De stempels zijn opgenomen in tabel 7.

Afb. 41a (81 %)
 Postwaardestuk naar Jurjev, vervoerd met de ongenummerde postwagon PERNOV-VALK. (2 jan. 1898, volgnr. "1").

Afb. 39b (100 %)

Afb. 40b (100 %)

Afb. 41b (100 %)

De postwagons 239 en 240.

Eveneens in 1896 werd Mõisaküla door een smalspoorlijn verbonden met Fellin (Viljandi).

Het vervoer van post begon op 3 december door een ongenummerde postwagon zonder datumstempels. Nadat deze lijn in 1900 was verlengd tot Revel werd post vervoerd door de postwagons 239 – 240 РЕВЕЛЬ – МОЙЗЕКЮЛЬ *en retour*. Deze postwagons gebruikten aanvankelijk de rondstempels met de datum in een kruisvorm en later de standaard ovaalstempels (afb. 42-45). Zie tabel 8.

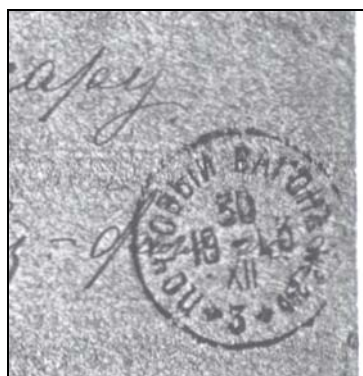

Afb. 42 (83%)

Postwaardestuk naar Oberpahlen, gepost in de brievenbus van postwagon nr. 239. (10 okt. 1906, stempeltype 1, volgnr. "2").

Afb. 43a (80 %)

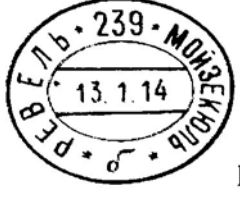

Brief naar Gallist, vervoerd door postwagon nr. 240. (30 dec. 1903, stempeltype I, volgnr. "3").

Afb. 43b (100 %)

Tabel 8 Datumstempels van de postwagons no. 239-240

Type stempel	Gebruiksperiode en gerapporteerde serienummer/serieletter	Type stempel	Gebruiksperiode en gerapporteerde serienummer/serieletter
	1901-1907 1, 2 (3 varianten), 3		1908-1918 a, б, в,
	1902-1907 1, 2, 3		1908-1918 a, б, в,

Afb. 44 (83 %) Postwaardestuk naar Pernov (Pernau), gepost in de brievenbus van de postwagon REVEL * 239 * MOIZEKJUL. (22 jan. 1917, stempeltype II, volgletter "b").

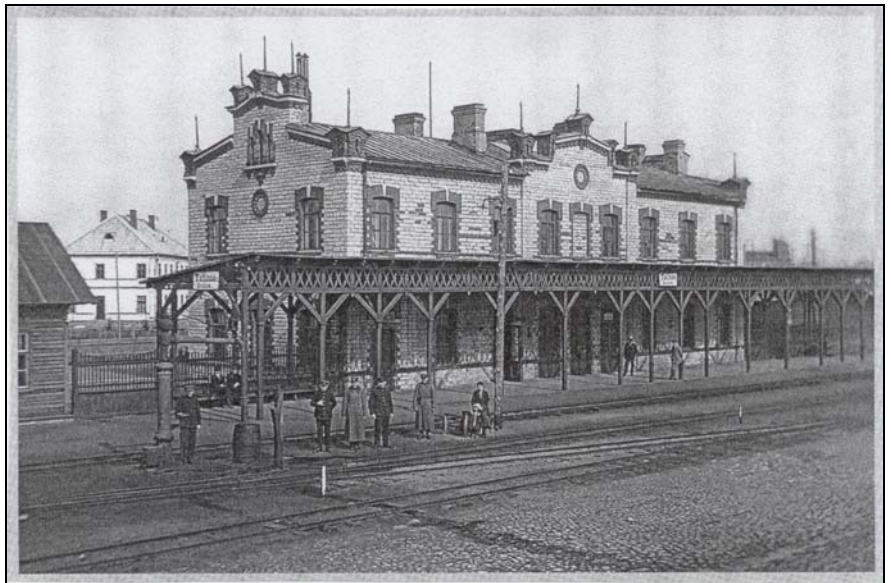

Afb. 45 (84 %) Ongefrankeerde briefkaart naar Ampel, gepost in de brievenbus van de postwagon MOIZUKJUL * 240 * REVEL. (23 febr. 1915, stempeltype II, volgletter "v"). Strafortstempel van de postwagon met er in geschreven "6 k".

Stationspostkantoor Revel Haven.

Het enige stationspostkantoor in verbinding met de postwagons 239 en 240 was gevestigd op het smalspoorstation bij de haven van Revel. Later kreeg het de benaming РЕВЕЛЬ – ГАБАНЬ (Revel Haven of Tallinn-Sadam in Estland. Nu bestaat het niet meer).

In feite was het niet meer dan een kantoorje voor de afgifte en ontvangst van post, een afdeling van het stationspostkantoor van Revel en behandelde alleen gewone post. Toch waren er, in afwijking van de algemene regels, eigen dagtekeningstempels in gebruik (afb. 46-48). Zie tabel 9.

Afb. 46 (%)

Station Revel-Haven waar het spoorwegpostkantoor van gevestigd.

Afb. 47 (%)

Ongefrankeerde briefkaart naar Fellin. Gepost op het stationspostkantoor Revel-Haven. (27 mei 1905, stempeltype I, volgnr. "1"). Strafpportstempel van dit stationspostkantoor met geschreven "6 k".

Afb. 48 (%)

Briefkaart naar Gagers, gepost op het stationspostkantoor van Revel-Haven. (9 okt. 1911, stempeltype II, volgletter "a").

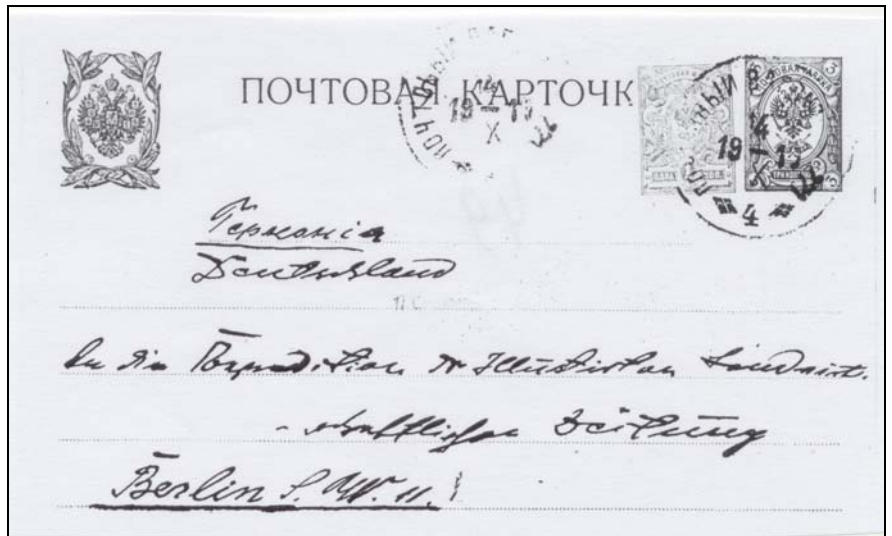
TABEL 9 Datumstempels van stationspostkantoor Revel – Haven

Type stempel	Gebruikperiode en gerapporteerde serienummer/serieletter	Type stempel	Gebruikperiode en gerapporteerde serienummer/serieletter
	1905 1		1913-1917 a,

De postwagons 271 en 272

De laatste smalspoorlijn in de tsarentijd werd geopend in 1902. Valk werd erdoor verbonden met Stockmannshof (nu Plavinas in Letland). Het korte traject in Estland bereikte Mentsen (Möniste). De lijn werd bereiden door de postwagons 271 - 272 ВАЛКЪ – ШТОКМАНСГОФЪ e retour (afb. 49 – 52).

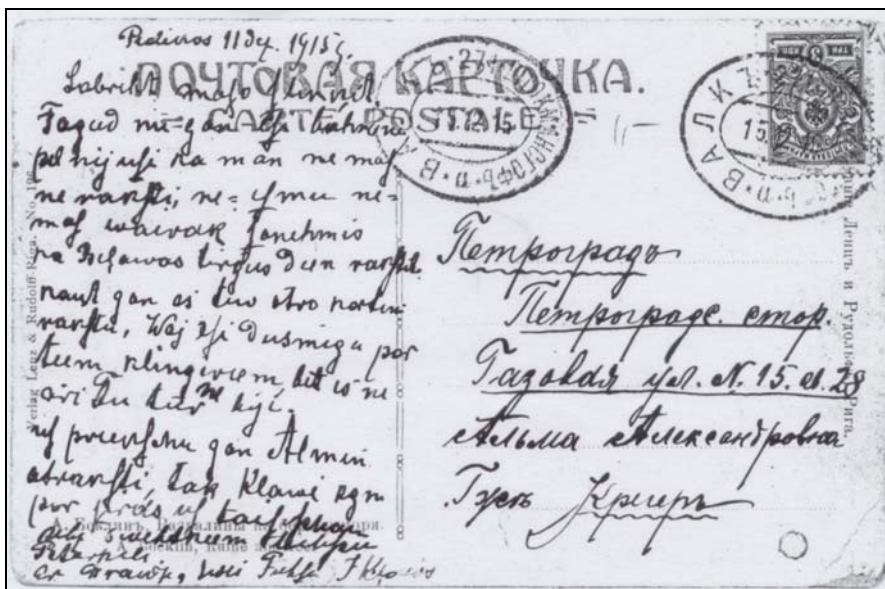
Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd de route in 1916 ingekort tot КАЛЫЦЕНАУ (Kaltsenau, nu Kalsnavas) en daarna tot АЛТЪ – ШВАНЕНБУРГЪ (Alt Schwanenburg, nu Gulbene) (afb. 53). De bekende datumstempels van deze postwagons zijn opgenomen in tabel 10.

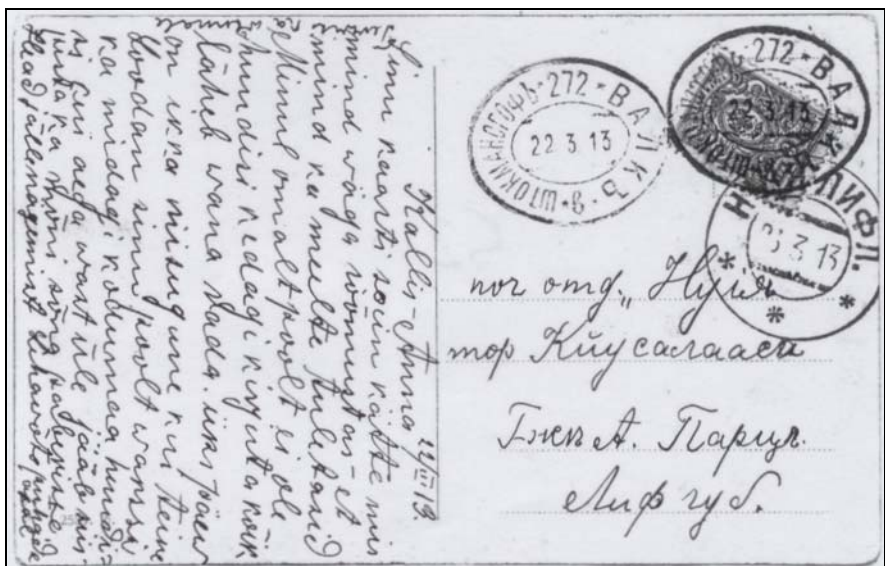
Afb. 49 (81 %) Postwaardestuk van 3 kop., met een bijfranking van 1 kopeke, naar Duitsland. Gepost in de brievenbus van postwagon nr. 271. (14 okt. 1910, stempeltype I, volgnummer "4").

Afb. 50 (82 %) Briefkaart naar Oberpahlen en van daar doorgezonden naar Vechma. Vervoerd door postwagon nr. 272. (6 okt. 1909, stempeltype I, volgnummer "2").

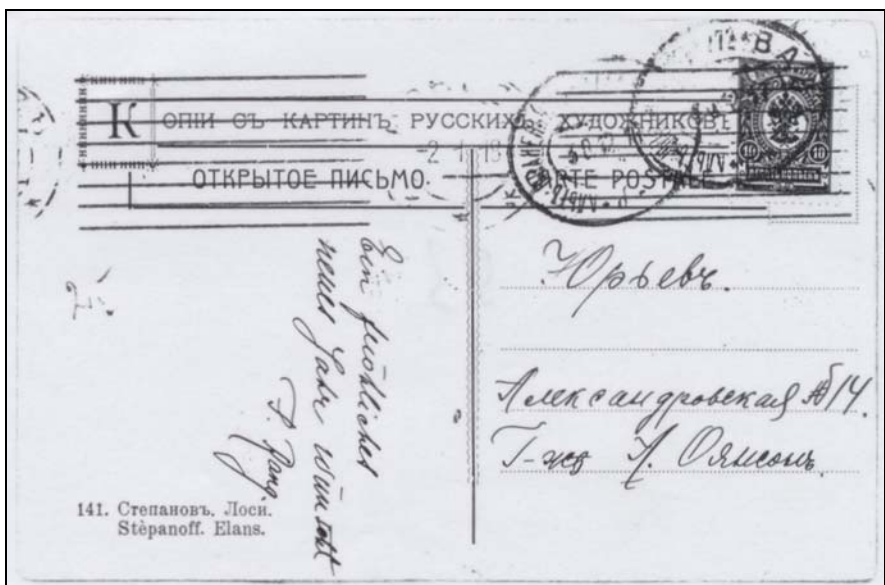

Afb. 51 (83 %)
 Briefkaart naar Petrograd, vervoerd met de postwagon Valk * 271 * Stockmannshof.
 (15 dec, 1915, stempeltype II, volgletter "a").

Afb. 52 (83 %)
 Briefkaart naar Nuia, gepost in de brievenbus van de postwagon Stockmannshof * 272 * Valk. (22 maart 1915, stempeltype II, volgletter "v").

Afb. 53 (82 %)
 Briefkaart naar Jurjev, gepost in de brievenbus van de postwagon Alt-Schwanenburg * 272 * Valk. (30 dec. 1917, stempeltype III, volgletter "b").

TABEL 10 Datumstempels van de postwagons 271- 272

Type stempel	Gebruiksperiode en gerapporteerde serienummer/serieletter	Type stempel	Gebruiksperiode en gerapporteerde serienummer/serieletter
	1901-1911 1, 2, 3, 4		1912-1916 a, б, в, г,
	190-2-1912 1, 2, 3, 4	(ВАЛКЪ * 271 * АЛЪТЪ-ШВАНЕНБУРГЪ III	Zou bestaan, maar niet gerapporteerd
	1912-1915 a, б, в, г,		1916-1918 a, б,

Tenslotte moet vermeld worden dat in de zomer van 1917 postwagons met de nummers 353 en 354 werden ingezet op de nieuwe spoorlijn tussen Narva en Pskov. Alleen het station van Narva echter lag op het grondgebied van het huidige Estland en uit 1917 en begin 1918 zijn geen stempels van deze route gevonden.

Langs de route van de postwagons 239 en 240 en langs het smalspoordeel van de route 125-126 werden zes postagentschappen gevestigd in stations en haltes, vijf daarvan op het grondgebied van het latere Estland. Het waren: Gallist (Halliste), Haggut (Hagudi), Kedenpe (Keava), Surri (Surju) en Vekhma (Võhma) (Afb. 54-58).

Afb. 54 (85 %) Briefkaart naar Pernov, gepost op het postagentschap van Gallist-station aan de spoorlijn Pernov-Revel, 14 okt. 1907.

Afb. 55a (85 %)
 Briefkaart gepost op het postagentschap van Haggut-perron.

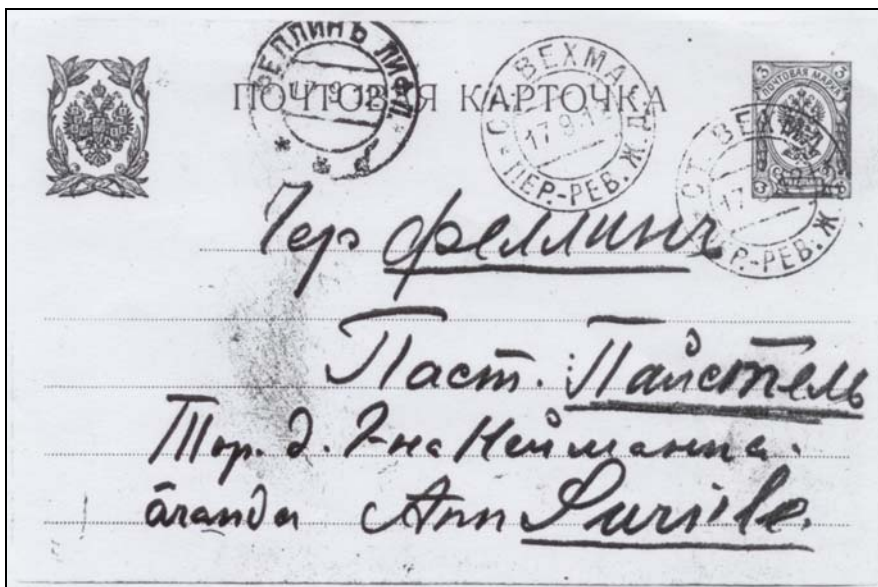
Afb. 56a (84 %)
 Briekkaart gepost op het postagentschap van Kedenpe-station aan de spoorlijn Pernov-Revel, 3 mei 1915.

Afb. 57a (85 %)
 Briefkaart naar Revel, gepost op het postagentschap van Surri-station aan de spoorlijn Pernov-Revel, 7 mei 1916.

Tip:
 Zeven juni 1909.
 “Hij (de stationschef Huik) rolt stralend van dienstvlucht voor me uit naar het loket, schuift drie of vier mensen in de rij persoonlijk een stap opzij en bazuint tegen de lokettist, wiens pukkelige gezicht door het luikje te zien is: : Voor meneer de geheimraad – via Valga naar Petersburg – eenmaal eerste klas” .

De Est Friedrich Fromhold Martens, emeritus hoogleraar en gewiekst onderhandelaar in dienst van de tsaar, reist per trein van zijn tweede huis in het Estse Pärnu naar Sint-Petersburg.
 Van harte aanbevolen (en niet alleen vanwege de sfeervolle beschrijving van de treinreis): “Het vertrek van professor Martens” van Jaan Kross, in 1993 uitgegeven bij Prometheus.

Afb. 58a (82 %)
 Briefkaart naar Fellin, gepost op het postagentschap van Vechma aan de spoorlijn Pernov-Revel, 17 sep. 1912.

Afb. 58b (100 %)

Afb. 55b (100 %)

Afb. 56b (100 %)

Afb. 57b (100 %)